

ПАРАДИПЛОМАТИЈА

(Нина Сајић, *Парадипломатија: у теорији и пракси*, Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет, Институт за хуманистичке и друштвене науке, Бања Лука 2025; 169 стр.; електронска публикација)

Проф. др Нина Сајић рођена је у Бањој Луци, где је завршила Филозофски факултет, одсек за енглески језик и књижевност. Последипломске студије завршила је на Универзитетима Аркадија и Париз XI у Француској, а докторске студије на Универзитету Кент у Великој Британији. Свој радни агажман је започела као саветник председника Републике Српске и Председништва БиХ, а обављала је и послове у Министарству иностраних послова БиХ. Такође је била и амбасадор БиХ у Француској, Румунији и при Мисији БиХ у Уједињеним нацијама. На Факултету политичких наука у Бањој Луци је ванредни професор. Објавила је велики број радова из међународних односа. Најновија књига која се

појавила у издању Института за хуманистичке и друштвене науке је *Парадипломатија у теорији и пракси*.

Књига се састоји из три поглавља: „Концептуални оквир”, „Између државе и нације, идентитетска димензија парадипломатије” и „Инструменти и практични аспекти парадипломатије”. Прво поглавље ауторка започиње разматрањем историјског развоја парадипломатије. Дакле, у средњем веку, а то је период историје у којем су регије, градови, али и црквене кнежевине и феудални господари тежили да успоставе међународну сарадњу по више основа, а свакако се издвајају: привредна, културна и трговачка сарадња. Посебан акценат је стављен на Хазентску лигу која је представљала савез трговачких градова с више од двеста чланица. Задатак јој је био „заштита трговачких привилегија, рјешавање унутрашњих сукоба међу чланицама, превазилажење организационих изазова и јачање ауторитета градских савјета; као и обезбјеђивање заштите њених представника и градова чланица од спољних пријетњи и напада” (стр. 15). Ауторка се осврнула и на Италијанску лигу из 1455. године, а која је за циљ имала одржавање равнотеже снаге на Апенинском полуострву и управљање међународним односима, те успостављање дипломатских емисара који су имали задатак да обављају и задатке од поверења за одређене породице, као што је била породица Медичи. Нису изостале ни друге земље попут Немачке, Швајцарске, али ни Аустралија и Америка где се развијала парадипломатска активност, а што је свакако претеча и данашњих савеза попут Европске уније. Сходно историјском развоју и праћењу, развила се и потреба за проучава-

њем парадипломатије, а самим тим и потреба за њеним дефинисањем. Зато је у другом поглављу ове књиге ауторка представила више теорија које за предмет проучавања имају ову тему. Треба напоменути да је интересовање за парадипломатију почело осамдесетих година 20. столећа и то у науци земаља Западне Европе, а међу првима је о овој теми писао Иво Духачек, а касније и Панајотис Солдатос. Духачек је користио и назив „микродипломатија”, а тек касније уводи назив „парадипломатија” како би објаснио паралелан однос у сфери дипломатије, тј. однос између централних власти и власти федералних јединица (стр. 31). Касније је Солдатис на фону Духачека развио два типа парадипломатије: „глобалну парадипломатију чија је основна карактеристика учешће субнационалних јединица у питањима која се односе на међународне односе у целини и регионалну парадипломатију, у којој су питања од регионалног значаја за заједнице које учествују у субнационалној активности (нпр. односи између провинције Квебек и америчке државе Њујорк) (стр. 41)”. Оно што је закључак на крају овог првог сегмента јесте то да је парадипломатија представљање региона, градова и субдржавних актера на међународном нивоу кроз разне области деловања.

У другом и трећем делу књиге ауторка се базирала на аспекте на којима парадипломатија почива. Истакла је посебну улогу дијаспоре и то кроз очување културе, повезивања у области привреде и трговине и можда најзначајнијег аспекта лобирања. У том контексту препознатљиви су примери „ирске дијаспоре у контексту сјеверноирског питања, или баскијске дијаспоре у Сједињеним Америчким Државама, која је играла важну улогу у артикулацији и међународној видљивости баскијског покрета” (стр. 87). Наравно, ово је само један од примера које смо навели, а свакако се бележе и друге заједнице које теже за бољим позиционирањем и представљањем. Као позитиван пример треба навести и Белгију, где је свака од заједница развила посебне односе са дијаспором. Међутим, бележи се и пример Шпаније која је „оспоравала, прекидала и покретала судске поступке против политика Каталоније и Баскије усмјерених ка сопственим дијаспорама, тврдећи да су те мјере противуставне и да нарушавају надлежности централне власти” (стр. 95).

У трећем делу књиге разматрају се инструменти парадипломатије, а који се огледају у

стварању савеза, прикључивању међународним организацијама, стварање удружења где се посебно афирмише култура, трговина и привреда, али свакако је присутно и национално питање, а што је многе теоретичаре наводило да парадипломатија има и сецесионистичке елементе. Међутим, данас се може рећи да је парадипломатија битна област друштвеног организовања која омогућује и мање видљивим политичким заједницама да (постану присутне у међународној друштвено-економској арени.

На самом крају треба истаћи да ова књига представља не само „збирку теоријских рефлексија”, како је ауторка у уводу навела, већ и „аналитички засновану и концептуално организовану основу за разумијевање парадипломатије – као теоријског феномена, као политичке праксе и као израза промјењене природе суверенитета у савременом свијету” (стр. 11). Такође, ова књига је одлична основа за даље проучавање међународних односа субдржавних актера.

МИРКО ЂУКИЋ¹

Бања Лука, Република Српска, БиХ
mirkodjukic@mail.ru

¹ Докторанд Универзитета у Бањој Луци, Факултет политичких наука.